

ไตหย่าในประเทศจีน

ภูมิหลัง

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า บริเวณทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน หรือทางเหนือตอนบนของประเทศเวียดนาม มีกลุ่มคนไตย่อย ๆ อยู่หลายกลุ่มซึ่งพูดภาษาไทยท้องถิ่น (Dialect) ที่แตกต่างกันออกไป เพิ่งจะไม่นานมานี้เองที่ชาวไตส่วนใหญ่เหล่านี้ได้ถูกเลื่อนไปเป็นคนจีน มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างชาวจีน ใน ปี พ.ศ. 2481 มีการประมาณกันว่าในมณฑลยูนนานที่เดียวมีกลุ่มชาวไตอยู่ประมาณ 2,000,000 คน (Stations Report 1927, p.24) และ 1 ใน 4 ของกลุ่มชาวไตนี้เป็นชาวไตลื้อ (Tai Lu) ในสิบสองปันนา (Sipsongpanna) คนจีนออกเสียง Xishuangbanna นอกจากนี้แล้วชุมชนไตยังอยู่กันหนาแน่นบริเวณแม่น้ำแดง (Red Rivre) คือบริเวณเมืองซินผิง (Xinping) เมืองโรมซ่า (Mosha) เมืองหยวนเกียง (Yuankiang) หรือ (Yuanjiang) คนไตเรียกเมืองนี้ว่าเมืองจู้จิ่ง เมืองโรมเกียง (Mokiang) เมืองปูเออ (Pu'er) ที่ซึ่งมีการคาดคะเนกันว่ามีกลุ่มชนที่พูดภาษาไตอยู่ประมาณ 30-50 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด (Tao' 1938 433 - 444) คนไตกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า ไตน้ำ (Tai Nam) ไตลาย (Tai Lai) Striped Tai (Seidenfaden' 1976 : p.20) และบางครั้งก็ถูกเรียกอย่างอื่น เช่น ไตลา (Tai La) และไตหย่า (Tai Ya) ไปอี้ (pai-i) อย่างไรก็ตามก็มีไปอี้ (Pai-i) ที่อยู่ในตาลีแต่มีใช้ไต

ชาวไตหย่าเป็นชาวไตกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอโรมซ่า หรือเมืองหย่า (Mosha) อยู่ในสิบผิงของมณฑลยูนนานซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ห่างจาก कुณหมิง ประมาณ 117 กิโลเมตร

ถ้าเดินทางจากเมืองหย่าไปคุนหมิงด้วยเท้าจะใช้เวลาประมาณ 7 วัน มณฑลยูนนานนี้มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ถึง 26 กลุ่มจากจำนวนชนกลุ่มน้อยทั้งหมดในจีน 56 กลุ่ม ซึ่งนับว่าเป็นมณฑลที่มีชนกลุ่มน้อยอยู่มากที่สุดในประเทศจีน เมืองสินคิงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของแม่น้ำแดง ชาวไตหย่าเรียกว่าแม่น้ำดำ ทิศใต้เป็นภูเขาทิศตะวันตกคือเมืองกาไส (Kassai) ชาวไตหย่าเรียกว่าเมืองทราย ภูมิประเทศเป็นแบบลาดเอียงจากภูเขาลงสู่มแม่น้ำ และมีภูเขาหัวไร่เป็นหย่อม ๆ บริเวณที่ราบเอียงเหล่านี้จะมีการทำนาแบบขั้นบันได จะมีที่รายกว้างประมาณ 6-8 ฟุตเท่านั้น รอบ ๆ หมู่บ้านไตหย่าจะปลูกข้าว ส่วนรอบ ๆ ภูเขาเนินเขาจะปลูกคั้นบริเวณดังกล่าวจะมีกระแสมแรงมาก ต่อมามีการอพยพจากเมืองหย่าและสินคิงไปอยู่หยวนเกียงโดยตั้งหมู่บ้านใหม่ขึ้นมา 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหัวผา บ้านใหม่ และบ้านของเขา

การดำรงชีวิตทั่วไปแบบดั้งเดิมและปัจจุบันของชาวไตหย่ามณฑลยูนนาน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ชาวไตหย่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่เมืองรุ่งชา หรือเมืองหย่า เมืองสินคิง เมืองหยวนเกียง ปัจจุบันได้มีการอพยพลงไปยังทางตะวันตกเฉียงใต้ของยูนนาน การดำเนินชีวิตของชาวไตหย่าในบริเวณดังกล่าว (ประมาณ พ.ศ. 2436 ซึ่งเป็นเวลาที่คณะมิชชันนารีได้เข้าไปในแคว้นสิบสองปันนาเพื่อเผยแพร่ศาสนาแก่ชนกลุ่มไตในสิบสองปันนาและบริเวณใกล้เคียงซึ่งรวมถึงไตหย่าด้วย) กับปัจจุบันก็มิได้แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้เพราะการปิดประเทศของจีนทำให้วัฒนธรรมจากนอกประเทศไม่สามารถที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเป็นอยู่ ที่จะผสมผสานหรือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเขาได้ นอกจากนั้นบริเวณที่ชาวไตหย่าอาศัยอยู่นั้นก็ห่างไกลจาก

เมืองหลวงหรือเมืองสำคัญ ๆ ประกอบกับอยู่ในเขตปกครองตนเองของคนเผ่าไต กล่าวคือรัฐบาลให้สิทธิในการปกครองและบริหารชุมชนของตนเองได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ชาวไตหย่าและไตอื่น ๆ ยังคงมีวัฒนธรรมที่มีได้แตกต่างไปจากเดิมเท่าใดนัก

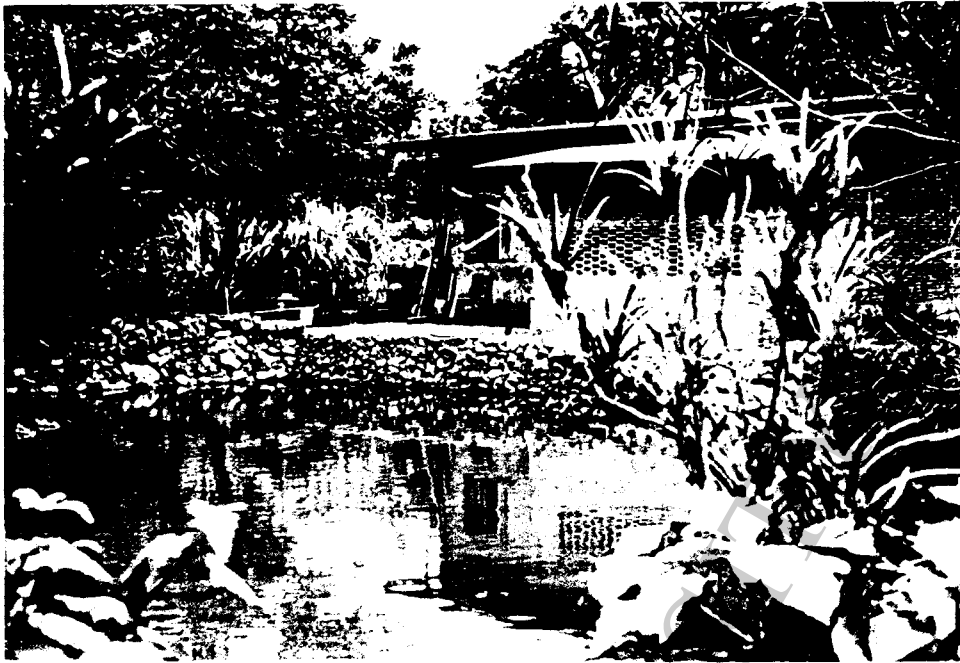
ที่อยู่อาศัย

เนื่องจากบริเวณที่ชาวไตหย่าอาศัยอยู่เป็นที่สูง ลมแรง และมีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว การสร้างบ้านของชาวไตหย่าจึงมีลักษณะ เป็นแบบสี่เหลี่ยม และเตี้ย ชั้นเดียว ไม่มีตึกสูง ซึ่งตัวบ้านจะทำด้วยก้อนดินที่ทำขึ้นเองจาก ดินผสมหญ้า ผม และใยลินิน ปั้นเป็นก้อนสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ 7" x 10" ตากให้แห้ง แล้วนำมาเรียงต่อกันขึ้นไปเป็นบ้าน เชื่อมก้อนดินด้วยโคลน แล้วใช้โคลนฉาบผนัง เพดาน และพื้นให้เรียบมีหน้าต่างเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 30 เซนติเมตร 1-2 บาน หลังคาบ้านซึ่งมีช่ทรงจั่วเหมือนบ้านชาวไตลื้อในสิบสองปันนาแต่จะเป็นหลังคาหน้าตัด และเรียบเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งจะมีบันไดทำด้วยซุงจากในบ้านไหลไปที่หลังคา เพื่อเป็นที่ออกไปตากอาหารบนหลังคา เช่น ปลา เนื้อ หมู หรือผัก เพื่อนำไปดองเก็บไว้รับประทานตลอดปี หรือเป็นที่ผู้ขายในบ้านใช้เป็นที่ยื่นสำรวจดูพวกอื่นที่จะเข้ามาโจมตี หมู่บ้าน หรือจรที่จะเข้ามาปล้นบ้าน นอกจากนั้นยังมีโรงควาย ไร่ เบ็ด ซึ่งทำด้วย ก้อนดินปั้นเหมือนกันกับบ้าน อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันแต่บางบ้านจะเป็นบ้านสองชั้น ชั้นล่างเป็นที่เลี้ยงสัตว์ ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย

ปัจจุบันแม้ว่าชาวไตหย่าจะอพยพจากเมืองหย่า และสิ้นฝิ่นไปอยู่หยวน
เกียงและอยู่ประปรายแถวเชียงรุ่ง ซึ่งมีชนกลุ่มไตลื้ออยู่เป็นจำนวนมาก ก็ยังคงปลูก
บ้านในลักษณะเดิม มิได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือรับเอาอิทธิพลของคนไตกลุ่มอื่นเลย
ลักษณะเด่นของบ้านชาวไตหย่าอีกประการหนึ่งคือ ที่หน้าหรือหลังบ้านมักจะมีบ่อเลี้ยง
ปลา ซึ่งปลูกผักกักไว้นบ่อปลานั้นด้วย

บ้านชาวไตหย่าที่หมู่บ้านใหม่ ในหยวนเกียง พ.ศ. 2533

บ้านชาวไตหย่าที่หมู่บ้านน้ำป่อขาว พ.ศ. 2532

บ้านชาวไตหย่าที่หมู่บ้านป่าสักขวาง พ.ศ. 2532

ศาสนา

จากการสัมภาษณ์คนในหมู่บ้านหัวผาซึ่งอยู่ในหวนเกียง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 ชาวไตหย่าแต่เดิมนั้นไม่มีศาสนา แต่จะนับถือผี เพราะเป็นสิ่งที่เขา เชื่อว่าจะสามารถใช้เป็นอำนาจต่อรองกันกับอำนาจธรรมชาติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ อันได้แก่การเจ็บไข้ ภัยธรรมชาติและการเพาะปลูก นอกจากนี้ ความผูกพันระหว่างคนในครอบครัว ยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนไตหย่ามีความเชื่อเรื่องผีเพราะเชื่อว่าคนแม่ตายไปแล้วจะเป็นผี ด้วยความผูกพันดังกล่าวจึงกลัวว่าเมื่อตายไปแล้วจะไม่มีอะไรกินจึงต้องมีการเซ่นไหว้อาหาร ให้กับผู้ตาย ดังนั้นการเซ่นไหว้ จึงเป็นพิธีกรรมที่สำคัญที่สุดเพื่อให้ผู้ที่ตายได้มีอาหารบริโภคและเพื่อให้ผีที่อยู่กับธรรมชาติพอใจไม่โกรธ ซึ่งเชื่อว่าถ้าผีเหล่านี้ไม่พอใจก็จะลงโทษให้ได้รับอันตรายหรือพิบัติ ด้วยเหตุนี้การนับถือผีของชาวไตหย่าจึงเป็นการแสดงเคารพและความผูกพันและการขอบคุณที่ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาให้อยู่รอดปลอดภัย หลังจากที่มิชชันนารีเข้าไปเผยแพร่นิกายในหวนเกียงใน ปี พ.ศ. 2460 ก็มีชาวไตหย่ากลุ่มหนึ่งหันมานับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ซึ่งต่อมากลุ่มนี้ก็อพยพเข้าไปอยู่ในประเทศไทย ที่เหลือก็ยังคงนับถือผีจนถึงปัจจุบันนี้ การนับถือผีของชาวไตหย่าจะนับถือผีทุกอย่าง เช่น ผีฟ้า ผีน้ำ ผีภูเขา ผีเรือน ผีเลื้อยบ้าน เป็นต้น ชาวไตหย่าจะมีการเลี้ยงผีเรือนซึ่งหมายถึงผีบรรพบุรุษนั่นเอง ทุกปีในวันตรุษสารทชาวไตหย่าจะเริ่มต้นเลี้ยงผีบรรพบุรุษด้วยการบูชาด้วยเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการส่งสัญญาณให้บรรพบุรุษทราบและลงมากิน จากนั้นจะบูชาด้วยหมู ซึ่งจะตัดหัวหมูขู่วางกลางบ้าน ตั้งไว้ 3 วันจึงจะนำมารับประทานได้ถ้ารับประทานไม่หมดก็จะเก็บไว้รับประทานต่อไป โดยจะเอาเนื้อส่วนหลัง

มาคลุกกับข้าวสุกคองไว้ นอนมาใช้เวลาในการคองประมาณ 3 เดือนส่วนมันหมูก็จะ
ก็จะนำมาทอดทาน้ำมันเก็บไว้รับประทานตลอดปีจำนวนหมูที่ถูกฆ่าเพื่อเอาไขมันนั้น
ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัว ประมาณ 1-3 ตัว

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้เริ่มแผ่ขยายเข้าไปในชนกลุ่มไต นับ
ตั้งแต่คณะธรรมการลาว (Laos Mission) ได้เผยแพร่ศาสนาในเขตภาคเหนือของ
ประเทศไทยอันได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงราย โดยเฉพาะที่
เชียงใหม่และเชียงราย มีชนกลุ่มไตซึ่งอพยพมาจากทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเป็น
จำนวนมากส่วนใหญ่มักจะถูกกวาดต้อนมา เนื่องจากการทำสงครามจึงทำให้มิชชันนารีสน
ใจชนกลุ่มไตนี้มาก โดยเฉพาะวิลเลียมคลิฟตัน คอคคอตต์ (William Clifton Dodd)
หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า หมอคอคคอตต์ ๗ เป็นมิชชันนารีที่จังหวัดเชียงรายได้เดินทาง
ไปเมืองเชียงตุง (Kengtung) หลายครั้ง หมอคอคคอตต์มีความต้องการเป็นอย่างมาก
ที่จะก่อตั้งสถานีประกาศศาสนาที่เมืองเชียงตุงซึ่งงานที่สุดานปี พ.ศ. 2447 ก็ได้มีการ
ก่อตั้งสถานีประกาศศาสนาที่เมืองเชียงตุง แต่เนื่องจากมีปัญหาด้านทุนทรัพย์ของ
ผู้สอนศาสนาเพรสไบทีเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา และประกอบกับมีคณะหมอสอน
ศาสนานิกายแบบติสต์มาตั้งอยู่ที่เชียงตุงแล้ว และหมอสอนศาสนาแบบติสต์นี้ก็ถือว่าบริเวณที่
ประกาศศาสนาของเขา ความพยายามของหมอคอคคอตต์ที่จะตั้งศูนย์ประกาศศาสนาจึงไม่
สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ศูนย์แห่งนี้ถูกปิดในปีพ.ศ. 2451 (Swanson, 1984 : p.119)

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์เช่นนี้ขึ้นมา ความตั้งใจของหมอคอคคอตต์ก็กลับมีมากขึ้น
เขามีความต้องการที่จะทำเรื่องการสอนศาสนาในชนกลุ่มไตให้มากที่สุด ในปี พ.ศ.
2453 หมอคอคคอตต์ได้เดินทางไปประเทศจีนได้ระยะทางทั้งหมด 1,500 กิโลเมตร ได้
ไปเยี่ยมบริเวณต่าง ๆ ที่มีคนไตอยู่ รวมไปถึงชุมชนของชาวไตหยา บริเวณแม่น้ำแดง

ากัลเมืองหยวนเกียง (Yankiang) ซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่มีชาวคริสเตียนเลย และ
 ไม่มีนิกายอื่น ๆ ที่จะเข้ามาแย่งการประกาศ ทาให้คณะที่เดินทางเข้าไปกับหมอ
 ดอดด์มีความมั่นใจว่าการประกาศศาสนาของเขานั้นจะไม่ประสบปัญหาอะไรอีก ทั้งได้
 รับการอนุญาตจากรัฐบาลจีนแล้ว ดังนั้นในปีพ.ศ. 2456 จึงได้มีการตั้งศูนย์ประกาศ
 ศาสนาขึ้นที่เมืองเชียงรุ่ง (Chiang Rung) แต่คณะหมอสอนศาสนาชุดแรกเดินทาง
 มาถึงเชียงรุ่งในปี พ.ศ. 2460 เมื่อหมอสอนศาสนาเดินทางมาถึงแล้วก็ได้เริ่มทำ
 การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ใน 2 ปีแรกบริเวณที่ก่อสร้างอาคารต่าง ๆ นั้นเป็น
 บริเวณที่ชาวเมืองเชียงรุ่งคิดว่าเป็นที่อยู่ของผีร้าย ซึ่งเมื่อหมอสอนศาสนาได้เข้ามา
 อยู่แล้วก็ไม่ปรากฏว่ามีอะไรเกิดขึ้น ชาวไตลื้อก็เกิดความเชื่อถือและให้ความเคารพ
 นับถือศาสนาคริสต์เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าหมอดอดด์ ผู้บุกเบิกและผู้นำในการทำพันธกิจที่
 เมืองเชียงรุ่งนี้จะถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2462 ภรรยาของหมอดอดด์และมิชชันนารี
 คนอื่น ๆ ก็ยังคงอยู่ที่นั่นต่อไปและการเผยแพร่ศาสนาก็เข้มข้นมากขึ้น จนถึงปีพ.ศ.
 2484 ศูนย์ประกาศศาสนาแห่งนี้ก็ได้รับการพัฒนาและเจริญมากขึ้นโดยมีชาวไตลื้อที่นับ
 ถือศาสนาคริสต์ประมาณ 300 คน และได้เปิดสถานพักพิงสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อน 2
 แห่ง โรงเรียน 2 โรง และมีโรงพยาบาลเล็ก ๆ ด้วย (Wells, p. 109-111)
 แต่เนื่องจากในเวลาอันเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวอเมริกันที่อยู่ในประเทศจีนต้อง
 กลับประเทศสหรัฐอเมริกา และในเดือน พฤศจิกายน ปีพ.ศ. 2489 กองทัพของ
 ประเทศจีนก็ได้เดินทางเข้าเมืองเชียงรุ่งและยึดเอาศูนย์ประกาศศาสนาที่เมืองเชียง
 รุ่งเป็นที่ตั้งประจำการจนสงครามเลิก ถึงแม้ว่าจะได้มีการพิจารณาที่จะเปิดศูนย์นี้
 อีกครั้งหนึ่งภายหลังที่สงครามสงบแล้ว แต่ความคิดนี้ก็ต้องถูกเลิกล้มไปเพราะได้เกิด
 การปฏิวัติขึ้นในประเทศจีน

ในปี พ.ศ. 2464 สถานีประกาศศาสนาแห่งที่สองได้ถูกก่อตั้งขึ้นที่เมืองหยวนเกียง (Yuankiang) ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการเดินทางจากเซี่ยงจื๊งมาประมาณ 16 วัน หลังจากที่ได้ก่อตั้งสถานีนี้ได้ 2 ปีก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างของการบริหารสถานีที่เมืองหยวนเกียง โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ Siam Mission ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ดังนั้นสถานีหยวนเกียงนี้จึงถูกโอนไปอยู่ภายใต้การบริหารของ China mission และอยู่จนถึงปี พ.ศ. 2478 งานต่าง ๆ จึงได้มอบหรือส่งผ่านไปยังคณะทำงานของเยอรมัน (wells, p. 109-111) และการทำงานของสถานีนี้ก็สิ้นสุดลงเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และการปฏิวัติในประเทศจีน

อาชีพ

การปลูกต้นกกเป็นอาชีพโบราณของชาวไตหย่า รวมทั้งการทำนาและเลี้ยงปลาด้วย การทำนาที่เมืองจ๋างชา หรือเมืองหย่า นั้น สามารถทำได้ปีละ 3 ครั้ง เนื่องจากสภาพของที่นาเป็นที่ราบในหุบเขาริมฝั่งแม่น้ำแดงซึ่งมีน้ำตลอดปี จึงทำให้การทำนาได้ผลดีมาก แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ทำนาส่วนใหญ่ได้เป็นของชาวไตหย่า ต้องเช่าจากพวกอื่น (ไทย เรียกจีนฮ่อ) ผลผลิตที่ได้ก็ต้องแบ่งให้เจ้าของที่เป็นส่วนใหญ่ นอกจากจะทำนาแล้วยังเลี้ยงปลาควบคู่ไปกับการทำนาด้วย โดยการเลี้ยงปลาของชาวไตหย่าจะมี 2 วิธีคือ ทำบ่อปลาในนาข้าวเป็นวิธีแรก กล่าวคือ ปลาจะไหลมากับน้ำที่ไหลเข้ามา เมื่อน้ำในนาแห้งปลาก็จะเข้าไปอยู่ในบ่อซึ่งยังคงมีน้ำอยู่โดยจะขุดบ่อปลาไว้หน้าทุกแปลง วิธีที่สองคือ ขุดบ่อเลี้ยงปลาไว้ที่หน้าบ้านหรือหลังบ้าน พร้อมทั้งปลูกต้นกกในบ่อปลาด้วย

วัฒนธรรมประเพณี

อีกสิ่งหนึ่งที่จะทำให้อำเภอเห็นวัฒนธรรมของชาวโตหยา คือประเพณีต่างๆ ซึ่งประเพณีเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวโตหยาสามารถยังคงอยู่รวมกัน และมีวิถีชีวิตอย่างเดียวกันแม้ว่าปัจจุบันจำนวนของชาวโตหยาจะลดลงก็ตาม

เนื่องจากชาวโตหยารับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก ข้าวเจ้าก็รับประทานเช่นกัน แต่ไม่มากนัก (ปัจจุบันทานข้าวเจ้ามากกว่าข้าวเหนียว เพราะมีการปลูกข้าวเจ้ามากกว่า) ข้าวจึงมีบทบาทในวัฒนธรรม และประเพณีเป็นอย่างมาก นอกจากข้าวจะเป็นอาหารหลักที่ใช้รับประทานกับอาหารอย่างอื่นแล้ว ชาวโตหยายังได้นำเอาข้าวเหนียวมาทำเป็นอาหารอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า ข้าวต้ม ซึ่งมีวิธีการทำ 2 วิธีคือ นำเอาข้าวสารเหนียวบรูกกับหมู ห่อด้วยใบตองแล้วนำมามัดติดกันเหมือนข้าวต้มมัด แล้วนำไปนึ่ง ข้าวต้มชนิดนี้เรียกว่า ข้าวต้มก๊ีบ หรือข้าวจำ อย่างที่สองคือ เอาข้าวสารเหนียวคลุกกับถั่วลิสงและหญ้าหอม ทำเป็นแพ่ง ๆ ห่อด้วยใบตองแล้วนำไปต้ม

นอกจากชาวโตหยาก็จะรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักแล้ว ยังมีอาหารหลักอีกอย่างหนึ่งคือ ปลา กล่าวคือ อาชีพหลักของชาวโตหยาคือการทำนา ซึ่งสามารถทำนาได้ถึงปีละ 3 ครั้ง เนื่องจากว่าสภาพดินและน้ำเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกมาก เพราะบริเวณที่ชาวโตหยาอาศัยอยู่นั้นเป็นที่ราบลุ่มเขา มีแม่น้ำแดงไหลผ่าน และบริเวณที่ทำการเพราะปลูกก็เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ แม้ว่าจะเป็นที่ราบแคบ ๆ แต่ก็ได้ผลผลิตที่น้ำพอง แต่สิ่งที่ตามมากับการทำนาคือการเลี้ยงปลา ชาวโตหยานิยมเลี้ยงปลา 2 วิธี ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงปลาวิธีใดก็ตาม ชาวโตหยาก็จะนำเอาปลาที่เลี้ยงไว้มาปรุงเป็นอาหารกัน ซึ่งปลาที่นำขึ้นมาต้มมากินไปก็จะนำไปตอง เพื่อเก็บไว้กินตลอดปี

ชาวไทหย่าจะมีประเพณีตรุษสารทที่สำคัญคือ ในวันที่ 15 ของเดือน 8 จะมีการไหว้พระจันทร์ และทุกวันที่ 5 ของเดือน 5 วันนี้อยู่ว่าเป็นการฉลองวันปีใหม่ และเป็นช่วงเวลาที่สำคัญการเก็บเกี่ยวข้าวครั้งแรกของปี ตอนเช้าจะมีการไหว้ผีบรรพบุรุษ โดยตั้งเครื่องเช่นไหว้ ซึ่งประกอบด้วยอาหาร คาว หวาน ข้าว น้ำชา เหล้า ผลไม้ ดอกไม้ รูป เทียน จากนั้นก็จะนำข้าวที่ได้จากการเก็บเกี่ยวไปแบ่งเป็น แป้ง บั๊น เป็นก้อนกลม ๆ ต้มให้สุก นำไปบดและตีที่เครื่องมือ เครื่องใช้ในการเกษตร ตลอดจน เขา และขาของสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน ประตุ หน้าต่างบ้าน ภาชนะและเครื่องใช้ในบ้าน จากนั้นก็จะเซ่นไหว้ผีประจำหมู่บ้าน เมื่อเสร็จพิธีเซ่นไหว้แล้วทุกคนครอบครัวจะจัดงานเลี้ยงฉลอง โดยการจัดเตรียมอาหารที่ดีที่สุดและที่จะขาดมิได้เลย คือ ข้าวต้ม ข้าวก๊วย หรือข้าวจำ ปลา และหมูที่นำเซ่นไหว้ไว้เลี้ยงต้อนรับญาติมิตร เป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติมา ว่าจะต้องเชิญผู้เฒ่าผู้แก่ทุกคนในหมู่บ้านมาห่มงานเลี้ยงของตน โดยเมื่อผู้เฒ่าผู้แก่ที่อาวุโสที่สุดในบ้านจะเป็นผู้รินน้ำชาถ้วยเล็ก ๆ ๑ ถ้วย เพื่อเป็นการต้อนรับ และแขกก็จะอวยพรให้กับเจ้าของบ้าน ร่วมกับประทานอาหารด้วยพอเป็นพิธีแล้วลากลับ เพื่อไปเยี่ยมครอบครัวอื่นต่อไป งานเลี้ยงฉลองจะมีตลอดวันตลอดคืน หม่อมสาวจะแต่งตัวกันนุ่งชุดประจำเผ่า ซึ่งสวยงามมากแล้วไปเกี่ยวพาราสีกัน ที่ลานในหมู่บ้าน

ประเพณีเช่นไหว้ในวันปีใหม่นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาวไต้หวัน ทุกคนจะต้องมีการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ และจัดงานเลี้ยงฉลอง เพื่อจะได้มีความสุขและความเจริญ และเชื่อว่าถ้าไม่ประกอบพิธี อาจประสบโชคร้ายหรือได้รับอันตราย

วัฒนธรรมการแต่งกาย

การแต่งกายของชาวไต้หวันทั้งหญิงและชายจะใช้ผ้าขาวสีด้า ประดับด้วยเงินมีลักษณะ เป็นแผ่นวงกลมมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1/2-1 ซม. ตุนแผ่นเงินดังกล่าวด้วยเหล็กปลายบนให้ออกมาเป็นลักษณะลูกบอลผ่าครึ่ง เจาะรูเล็ก ๆ 2 ช่องเพื่อใช้เป็นที่เย็บติดกับผ้า เครื่องประดับเงินนี้คนไต้หวันเรียกว่า มะลาว นอกจากนั้นจะประดับด้วยผ้าแพรสีต่าง ๆ

การแต่งกายของชาวไต้หวัน

ชายไต้หวันจะสวมเสื้อแขนยาวกะบอกสีด้าด้านหน้า บ้ายประดับด้วยมะลาวตามขอบเสื้อส่วนกางเกงจะเป็นผ้าพื้นสีด้าเช่นกัน ไม่มีการประดับหรือตกแต่งใด ๆ มีลักษณะเป็นกางเกงหลวม ๆ เหมือนกางเกงสะดอ ของภาคเหนือ

การแต่งกายของหญิงโตหยา

หญิงโตหยาจะสวมเสื้อและผ้าถุง เหมือนกับชาวไทโดยทั่วไปแต่เสื้อและผ้าถุงและวิธีการใส่ผ้าถุงของชาวโตหยาจะมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากไท คือไทเงินไททอง ฯลฯ กล่าวคือ จะสวมเสื้อ 2 ตัว ตัวแรกเรียกว่าเสื้อน้อยเป็นเสื้อที่ไม่มีแขน คอตั้ง และตัวยาวด้านหน้าของเสื้อจะประดับด้วย มะลาวเต็มทั้งหมด เรียกว่าเสื้อหลวง ซึ่งจะสวมเป็นตัวแรกและมีเสื้อตัวที่สองสวมทับซึ่งเป็นเสื้อเอวลอย แขนยาว เปิดหน้าอก คล้าย ๆ เสื้อกั๊ก ขอบของเสื้อ ได้แก่ คอ แขน และเอว จะประดับด้วยแพรสีต่าง ๆ เช่น แดง ฟ้า ชมพู เขียว เหลือง ทรายตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ หลาย ๆ สีนำมาเย็บต่อกันเป็นรูปต่าง ๆ เช่น เป็นเส้นตรง สามเหลี่ยม หรือวงกลม

ผ้าถุง มีลักษณะเหมือนผ้าถุงโดยทั่วไปสีดำล้วน เชิงผ้าถุงประดับด้วยผ้าแพรแถบเล็ก และรูปเลขาคณิตเล็ก ๆ หลายสี การนุ่งผ้าถุงจะนุ่งแบบหยักครึ่ง เชิงผ้าถุงจะไม่เสมอกันจะสูงข้างต่ำข้างและจะนุ่งทับเสื้อน้อย จากนั้นจะมีผ้าคาดเอว คล้าย ๆ ผ้ายันเปื้อนอีก 1, 2 หรือ 3 ชิ้น แล้วแต่ฐานะและความพอใจของผู้ใส่ ผ้าคาดเอวนี้จะประดับด้วยแพรสีที่ขอบเอวและที่เชิงผ้า ผ้ายันหรือกระจะจะมีสีดำเช่นกันสตรีที่แต่งงานแล้วจะใช้ผ้าพื้นสีดำธรรมดา แต่ถ้าเป็นสตรีที่ยังไม่ได้แต่งงาน จะเป็นผ้าสีดำที่ประดับด้วยมะลาว

เครื่องประดับสตรีโตหยาจะใช้ของประดับที่ทำด้วยเงินมีรูปร่างเป็นห่วงหรือวงกลมได้แก่ ต่างหู กำไลและเข็มขัด

ชาวเตยยาที่หมู่บ้านใหม่ พ.ศ. 2533

ออมหมักอาหาร

การแต่งงาน

การมีคู่ครองของชาวไตหย่า นั้นเป็นเรื่องที่พ่อแม่เป็นผู้หาให้ โดยจะหมั้นหมายกันไว้ตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งเจ้าตัวจะไม่รู้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้พ่อแม่มีบทบาทน้อยลง คือหนุ่มสาวมีโอกาสได้ไปมาหาสู่เกี่ยวกับพาราสิกัน เช่นหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ก็จะมีการเลี้ยงฉลองกัน ด้วยข้าวต้มและปลา ซึ่งหนุ่มสาวก็มีโอกาสได้พบกัน และสนุกสนานด้วยกัน เมื่อชายหนุ่มชอบพอสาวคนใด และมีความประสงค์อยากจะแต่งงานด้วย ก็จะบอกพ่อแม่ซึ่งพ่อแม่ก็จะขอให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีเคยหย่าร้าง 2 คู่ เป็นผู้ไปสู่ขอ โดยจะนำเอาไก่ 1 ตัว เบ็ด 1 ตัว ข้าว 1 ห่อ เหล้า 2 ขวด น้ำตาล 2 ชั่ง ไปให้กับพ่อแม่ของสาว ถ้าพ่อแม่พอใจและยอมยกลูกสาวให้ก็จะรับของทั้งหมดไว้ ถ้าไม่พอใจก็จะไม่รับ ถือว่าเป็นการปฏิเสธ โดยทั่วไปชายไตหย่าจะมีภรรยาได้ 1 คน แต่อย่างไรก็ตามก็สามารถมีภรรยาอีกได้ ถ้าภรรยาคนแรกไม่สามารถมีบุตรได้และได้รับการยินยอมจากภรรยา

การปรับสินไหม

หลังจากที่แต่งงานอยู่กินเป็นสามีภรรยาแล้วไม่สามารถอยู่ด้วยกันต่อไปได้ ฝ่ายหญิงต้องการแต่งงานใหม่ ซึ่งถ้าฝ่ายชายยินยอมให้ภรรยาไปแต่งงานใหม่ หมายถึงผู้ที่จะมา เป็นสามีใหม่จะต้องเสียค่าปรับให้สามีเก่าตามแต่จะเรียกร้อง ซึ่งเรื่องนี้มิชชันนารีที่เข้าไปเผยแพร่ศาสนาในสิบสองปันนา และที่หยวนเกียงเข้าใจว่าเป็นการซื้อขายภรรยา อย่างไรก็ตามปัจจุบันวิธีการดังกล่าวได้เลิกไปเนื่องจากมีกฎหมายรองรับอยู่ ถ้าไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ก็สามารถไปทำการหย่าร้างกันได้ที่อำเภอ

ประเพณีงานศพ

การที่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในครอบครัวมีอันต้องสูญเสียชีวิตไป นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและจะต้องมีพิธีกรรมมากมายและซับซ้อน เริ่มต้นด้วยการตั้งศพไว้ที่บ้าน เพื่อทำพิธีจะเป็นที่วันนั้นจะขึ้นอยู่กับอายุและปีที่เกินของผู้ตาย แม้ว่าภาษาไทยจะไม่มียกษร ซึ่งทำให้ไม่สามารถที่จะจดบันทึกได้ แต่ชาวไทยก็มีวิธีการคำนวณวันเวลาในการที่จะนำศพไปฝังหรือเผาได้ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าจะมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป ในการทำพิธีเช่นไหว้วิญญาณของผู้ตายนั้น บรรดาญาติพี่น้องจะฆ่าวัว ควายที่ตนมีอยู่ ซึ่งได้จำนวนมากเท่าใด ผู้ตายก็จะได้รับมากเท่านั้น บางครั้งมีถึง 20 ตัว นอกจากนั้นญาติผู้ตายที่เป็นสตรีซึ่งปกติจะผูกหยังไว้ที่เอว ก็จะต้องกลับหัวกลับหางหยังนั้นเพื่อเป็นการให้ผู้ตายนาไปใช้ด้วย หยังคือ ภาชนะซึ่งสานด้วยไม้ไผ่ มีลักษณะคล้ายตะกร้าเล็ก ๆ ซึ่งสตรีไทยจะผูกติดเอวตลอดเวลา สำหรับเป็นที่เก็บสิ่งของต่าง ๆ ทัพหน้าที่คล้ายกับกระเป๋าทิ้งของสุภาพสตรีปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อเห็นสตรีไทยผูกหยังที่เอวกลับหัวกลับหางแสดงว่ามีคนตายในหมู่บ้าน หลังจากที่ตั้งศพเพื่อญาติพี่น้องได้เช่นไหว้แล้ว ก็จะทำศพไปฝังหรือเผาแล้วแต่กรณี กล่าวคือ ถ้าผู้ตายตายปกติ เช่นแก่ตายหรือป่วยตายจะนาไปฝัง สำหรับผู้ที่ตายโดยอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุกรรมจะต้องเผา การนาเอาศพไปฝังหรือเผาจะเป็นขบวนดังนี้ ญาติผู้ชายจะถือมิดดาบนาหน้าขบวนเพื่อเป็นการเปิดหนทางขับไล่ผีเพื่อให้ผู้ตายไปสู่สวรรค์ได้ ตามด้วยผู้ถือธรรมาวุธ ซึ่งถือว่าเป็นไฟส่องทาง จากนั้นก็จะเป็นศพตามหลังด้วยญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน การแต่งตัวของญาติพี่น้อง และผู้มาร่วมงานศพ ผู้ที่ไปส่งศพทุกคนจะต้องใส่เสื้อเหลืองสีขาว และพกหัวด้วยผ้าขาว ถ้าเป็นญาติห่าง ๆ และชาวบ้านจะพก

รอยให้มีชายสั้น ๆ ถ้าเป็นลูกและหลานจะต้องให้มี ชายยาวลงมาถึงพื้น ลูกชายจะ
ต้องสวมเสื้อฮีสีขาว เป็นเสื้อยาวกรอมเท้า คอจีน ผ้าข้างตั้งแต่ตะโพกถึงเท้า
แขนยาว สำหรับที่หลุมฝังศพญาติจะต้องนำพญาอะไรก็ได้ขึ้นคานไปไว้ที่หลุมฝังศพด้วย

ภาษา

ชาวไตหย่าเป็นชนกลุ่มไตที่มีแต่ภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน แม้ว่ามิชชันนารี
ซึ่งเข้าไปเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ในยวนเกียงจะพยายามประดิษฐ์อักษรสำหรับชาวไต
หย่าขึ้นมาใช้ก็ตาม แต่ก็ไม่สำเร็จ ดังนั้นการเขียนของชาวไตหย่าจึงใช้อักษรของจีน
เขียนตามภาษาพูด อย่างไรก็ตาม กาญจนา เงามรังษี ได้จัดทำภาษาไตหย่าอยู่ใน
สายตะวันตกเฉียงใต้ กลุ่ม ph ของภาษาตระกูลไต ลักษณะของภาษาเป็นคำโดด
ใช้เสียงวรรณยุกต์จำแนกความหมายของคำเช่นเดียวกับภาษาที่มีระบบเสียงวรรณยุกต์
โดยทั่วไป ระบบเสียงในภาษาไตหย่ามีอยู่ 3 ระบบ เช่นเดียวกับภาษาตระกูลไต
ทุกภาษา คือมีระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และระบบเสียงวรรณยุกต์ แต่
ภาษาไตหย่ามีระบบเสียงของตนเอง หมายความว่า มีลักษณะการผสมเสียงเป็น
พยางค์ หรือเป็นคำของตนเอง เช่นเสียง ค ในภาษาไทยถิ่นกลาง จะออกเสียงเป็น
ล เช่น ดอกไม้ เป็น ลอกไม้ สีดำ เป็น สีลา เป็นต้น อย่างไรก็ตามภาษาไตหย่ามี
คำที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นเหนือมาก เช่น

ภาษาไทยถิ่นเหนือ

ภาษาไทยยา

มะม่วง	เป็น	อะมง	
มะสึดัก		มะสึดัก	(ไม่รู้จัก)
กินเข้า		จิ้นเข้า	(รับประทานข้าว)
ไก่		ไก๋	
น้ำ		น้ำ	
หัน		เห่น	(เห็น)
เกือ		เกือ	
ปอ		อาเป	(พ่อ)
แม่		อาแม่	
ฟ้า		ฟ้า	(มีดพม่า)
ฮุดัง		ฮุดัง	(จุก)
หัว		โหว	
ลูกฉิ่ง		ลูกเป๋	(ลูกสะเ้า)
ลูกจาย		ลูกจื้อ	(ลูกเขย)
งาม		แลหวาน	(สวย)
บะไต้งาม		มะไต้หวาน	(ไม่ได้สวย)

ภาษาไต่หย่านอกจากจะยืมอักษรของจีนมาใช้ในการเขียนแล้วยังยืมคำบางคำมาใช้เหมือนกัน และมีการเอาวัฒนธรรมบางอย่างของจีนมาผสมใช้ด้วย เช่น การตั้งชื่อลูกชาย และลูกสาว ชาวไต่หย่าจะตั้งชื่อลูกตามลำดับที่เกิดเหมือนจีน แต่ชื่อจะเป็นชื่อไต่หย่า ได้แก่

1. ถ้าลูกเป็นชายหมดจะตั้งชื่อดังนี้

คนที่ 1	อ้าย
คนที่ 2	ยี
คนที่ 3	สาม
คนที่ 4	สี่
คนที่ 5	ชื่ออะไรก็ได้

2. ถ้าลูกเป็นหญิงหมดจะตั้งชื่อดังนี้

คนที่ 1	เย้
คนที่ 2	อ๋าม
คนที่ 3	อี
คนที่ 4	ชื่ออะไรก็ได้

3. ถ้าลูกมีทั้งชายและหญิงจะตั้งชื่อดังนี้

คนที่ 1	เป็นชาย	อ้าย
คนที่ 2	เป็นหญิง	อ๋าม
คนที่ 3	เป็นชาย	ยี
คนที่ 4	เป็นหญิง หรือชาย	ชื่ออะไรก็ได้

หรือ

คนที่ 1 เป็นหญิง เย้

คนที่ 2 เป็นชาย ยี่

คนที่ 3 เป็นหญิง อ่าม

คนที่ 4 เป็นหญิง หรือชาย ชื่ออะไรก็ได้

4. ถ้าถูกเป็นชายหลายคนมีหญิงคนเดียว

ชายจะตั้งชื่อตามลำดับในข้อ 1. ส่วนหญิง
จะตั้งชื่อว่า ฉิ่ง (หญิง)

5. ถ้าถูกหญิงหลายคนมีชายคนเดียว

หญิงจะตั้งชื่อตามลำดับในข้อ 2. ส่วนชาย
จะตั้งชื่อว่า ฉ้าย (ชาย)

หมอสอนศาสนากับชาวไตหย่า

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องศาสนาของชาวไตหย่าว่า มิชชันนารีชาวอเมริกัน ได้เผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายเพรสไบทีเรียน ในภาคเหนือของประเทศไทย และเลยเข้ามาจนถึงบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของจีน อันเป็นที่อยู่ของชนกลุ่มไต ซึ่งหมอดอดด์และภรรยาได้เข้ามาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2447 จากนั้นก็มีมิชชันนารีเข้าไปในเชียงรุ่งและเลยเข้าไปจนถึงเมืองหยวนเกียง L.J.Beebe เป็นมิชชันนารีชาวอเมริกันอีกผู้หนึ่งที่เดินทางไปยังเมืองหยวนเกียง (Yuankiang) หรือ เมืองจู่จันเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2451 ซึ่งเป็นปีที่สถานีประกาศศาสนาของนิกายเพรสไบ

ที่เรียนในเชียงตุงถูกปิด หมอคอคคด์และภรรยาที่ได้อีกกลับเข้ามาอีกในปี พ.ศ. 2453 คณะมิชชันนารีชาวอเมริกันทั้งหลายได้พยายามที่จะเผยแพร่ศาสนาและเปิดศูนย์การสอนศาสนาที่หยวนเกียงมาก จนในที่สุดก็ได้เปิดศูนย์การสอนศาสนาแห่งแรกในบริเวณนี้ขึ้นในปีพ.ศ. 2460 และประมาณปี พ.ศ. 2465 Kenneth Campbell และภรรยาได้เริ่มศึกษาภาษาไตหย่า มีการคาดการณกันว่าจะจะเป็น Kenneth Campbell และภรรยาหรือหมอสอนศาสนาคนอื่น ๆ ในยุคนานที่ คิดประดิษฐ์ ตัว Script สำหรับภาษาไตหย่า รายงานว่าชาวไตหย่ามีภาษาพูด และไม่มีการคิดภาษาเขียนขึ้นมา จนกระทั่งหมอสอนศาสนาได้เข้ามาอยู่แล้ว 2 ปี อย่างไรก็ตามการคิดตัวอักษรในภาษาไตหย่าก็ไม่สำเร็จ ภาษาไตหย่าจึงไม่มีอักษรจนถึงปัจจุบัน (Station Reports, 1924 : p.6)

นอกจากจะมีมิชชันนารีชาวอเมริกันเข้าไปในหมู่บ้านไตหย่าแล้ว ยังมีผู้ประกาศกิตติคุณจากภาคเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแพร่ประมาณ 7 ครอบครัว และโสศอีก 6 คน ซึ่งหนานสุข (Nan Sook) น้อยจันตา และ ผบ.แก้ว ใจมา เป็นคนไทยที่มาในกลุ่มนี้ด้วย โดยเข้ามาเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2464 ได้เข้ามาประกาศศาสนาของศาสนาคริสต์แก่ชาวไตหย่า ผู้ไม่เคยได้ยินหรือรู้เรื่องพระเจ้ามาก่อนเลย และในการสอนได้ใช้ภาษาไทย และอักษรล้านนา (สัมภาษณ์ นายยี 2533) ทำให้ชาวไตหย่าจำนวนหลายร้อยคนต้องการเรียนรู้เรื่องคริสต์ศาสนา มาก นับว่าผู้ประกาศกิตติคุณชาวไทยได้เข้าไปมีบทบาท และช่วยทำให้ชาวไตหย่าเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์จำนวนมากได้อย่างสำเร็จ หมู่บ้านหลายแห่งเกิดความเชื่อในเรื่องของพระเจ้า และมีการปักกวาดบ้านเรือนของเขาให้พ้นจากความชั่วร้าย และสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย

ภายหลังที่มีชาวโตหย่าจำนวนหนึ่งเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์คนโตหย่าพวกนี้ก็ได้เริ่มเปิดตลาดขายสินค้า กล่าวคือแต่ก่อนในอำเภอมีการเปิดตลาดสำหรับขายสินค้าทุก ๆ 10 วัน ตลาดที่ชาวโตหย่าเปิดนี้จะเปิดดำเนินการภายหลังจากการเปิดตลาดตามปกติในวันรุ่งขึ้น ถ้าวันรุ่งขึ้นของการเปิดตลาดตามปกติ เป็นวันอาทิตย์ ตลาดของชาวโตหย่าที่เป็นคริสเตียนก็จะเลื่อนไปเปิดในวันเสาร์ ในตลาดของชาวคริสเตียนนี้จะไม่มีการเล่นการพนันหรือจำหน่ายสุรา ซึ่งไม่เหมือนกับตลาดที่เปิดตามปกติทุก ๆ 10 วัน (Station Reports, 1925 : p.11)

การเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นที่หมอสอนศาสนาพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงก็คือขนบธรรมเนียมประเพณีของการเลี้ยงในพิธีศพ หมอสอนศาสนาท่านหนึ่งได้กล่าวถึงพิธีการศพ ของชาวโตหย่าที่ไม่ได้เป็นคริสเตียนว่า พิธีนี้จะใช้เวลาหลาย ๆ วัน มีการแห่แห่น กินเลี้ยง ต้ม ร้องให้คร่ำครวญ และสวดยา (Station Reports, 1925 p.11) และส่วนหนึ่งงานพิธีนี้ก็คือการที่ญาติพี่น้องจะต้องเผาข้าวของต่าง ๆ ของผู้ตาย เช่น เสื้อผ้า เพราะเข้าใจว่าการเผานั้นจะทำให้สิ่งชั่วร้ายที่ติดอยู่กับเสื้อผ้านั้นจะหนีไปและผู้ตายจะได้ไม่มีสิ่งชั่วร้ายมารบกวน หลังจากนั้นคนทรงจะเชิญวิญญาณของผู้ตายให้กลับเข้ามายังบ้านที่เขาอยู่เพื่อที่จะได้ปกป้องคุ้มครองรักษาคนที่อยู่อาศัยภายในบ้านนั้น ๆ (Station Reports, 1926 p.13)

หมอสอนศาสนาอีกท่านหนึ่งรายงานในปี ค.ศ. 1930 ว่า "ยิ่งมีการฆ่าสัตว์จำนวนมากเท่าใด (ฆ่าเพื่อเช่นผู้ตาย) ผู้ตายก็จะได้รับตามจำนวนนั้นในชาติต่อไปที่เขาจะเกิด (Station Reports 1930 p.19) โดยที่ญาติพี่น้องจะฆ่าวัวควายมารวมกันครั้งละประมาณ 20 - 30 ตัว แล้วแต่ฐานะของญาติพี่น้อง (สัมภาษณ์ นายสี 2533) ที่บ้านยาง หมอสอนศาสนาได้พยายามทำครั้งแรกคือไม่ให้มีการต้มสุราในบริเวณที่มีศพ

ชาวไต้หวันทุกคนภายหลังจากที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์แล้วไม่ว่าจะเป็นคริสเตียนตลอดไป บางกลุ่มอาจจะเกิดความไม่สบายใจและเกิดความกลัวที่ว่าวิญญาณ หรือผีบรรพบุรุษนั้นจะไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ไม่ได้รับอาหาร นอกจากนั้นชาวไต้หวันที่กลับมาเป็นคริสเตียนจะต้องละทิ้งจากสังคมเดิมของเขา เขาไม่สามารถคบหาสมาคมกับมิตรสหายที่ยังนับถือผี หรือ เข้าร่วมพิธีกรรมกับเพื่อนบ้านได้อีกต่อไป ก็เลยเลิกนับถือศาสนาคริสต์ และหันกลับมานับถือผีอย่างเดิม แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีพวกที่กลับมาเป็นนับถือผีแล้วกลับมาับถือศาสนาคริสต์อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่สอง มีรายงานจากหมอสอนศาสนาว่า มี 20 ครอบครัวจากทางเหนือและ 35 ครอบครัวจากทางใต้ของเมืองจู่จู่ ครอบครัวเหล่านี้ได้มีการทำพิธีปักกวาดบ้านเรือนให้ปลอดภัยจากผีหรือวิญญาณทั้งปวง มี 3 หมู่บ้านที่เป็นคริสเตียนคือ หมู่บ้านหิน (Ban Hin) ในเมืองไถลี้ บ้านยาง (Ban Yang) ในเมืองหยวนเกียง (Yuankiang) และเมืองไสน้อย (Mung Sai Noi)

หลังจากที่คณะมิชชันนารีชาวอเมริกันได้เข้าไปเผยแพร่ศาสนา ในหยวนเกียงและเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นหลายด้าน ซึ่งผู้ปกครองท้องถิ่นที่เป็นคนจีนหรือฮั่นไม่เข้าใจในปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอันนี้ เลยคิดว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะนำไปสู่การแข็งข้อของชาวไต้หวัน ดังนั้นจึงเกิดปฏิกิริยาขึ้นมาทำให้เกิดปัญหาแก่ชาวไต้หวันและมิชชันนารี จนหนานสุขคนไทยจากเชียงรายที่เข้ามาอยู่กับคณะมิชชันนารีต้องเดินทางออกจากเมืองโรมชา (Mosha) Mrs.Dodd และ Backteal ซึ่งเป็นมิชชันนารีในขณะนั้นเดินทางไปคุนหมิงหลังจากนั้นก็เดินทางกลับมาโรมชา และได้มีการปรึกษาหารือกับผู้ว่าราชการเมืองโรมชา ซึ่งผู้ว่าก็ได้อนุญาตให้ประชาชนมีสิทธิที่จะนับถือศาสนาใด ๆ ก็ได้ หนานสุขก็ได้กลับมาเมืองโรมชาอีกครั้งหนึ่ง

ความยุ่งยากทั้งหลายอันเกิดจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ที่ไม่พอใจการเปลี่ยนแปลงศาสนาของชาวไตหย่านั้นก็มิมีมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามจากรายงานของหมอสอนศาสนารายงานว่า "ครอบครัวชาวไตหย่า 11 ครอบครัวได้ถูกบังคับให้จ่ายเงินค่าภาษีโบสถ์ ซึ่งเป็นการละเมิดข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ หมอสอนศาสนาได้คัดค้านและไม่เห็นด้วย พวกเขาได้รายงานเรื่องนี้ไปยังกงสุลอเมริกันที่เมืองคุนหมิง และขอร้องให้กงสุลเข้ามาจัดการแก้ปัญหาเรื่องนี้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลจีนที่เมืองคุนหมิง" (Station Reports, p.10)

นอกจากชาวไตหย่าจะได้รับการบีบบังคับจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล ซึ่งเป็นพวกฮั่นในเรื่องของการกลับไปนับถือศาสนาคริสต์แล้ว ชาวฮั่นซึ่งโดยทั่วไปเป็นเจ้าของที่ดิน ที่ชาวไตหย่าเช่าทำนายังพยายามที่จะเอาเปรียบโดยการเรียกร้องค่าเช่าที่สูงมากและถ้าไม่พอใจก็ไม่ยอมมาให้เช่า หรือบางครั้งก็มักจะเข้าไปลั่นสะดุ้งชาวไตหย่าที่มีฐานะดีเป็นประจำ จึงทำให้ชาวไตหย่าเกิดความหวาดผวาและกลัวว่าจะถูกปล้น ดังนั้นชาวไตหย่าจึงต้องคอยดูแล และระวังบ้านเรือนของตนในเวลากลางคืนมีการจัดเวรยามเฝ้าตลอดคืน

ด้วยแรงบีบบังคับจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและการถูกเอาเปรียบจากเจ้าของที่ดินรวมกับความยากจนของชาวไตหย่า เมื่อได้รับการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่จากหมอสอนศาสนาจึงทำให้เขาเชื่อฟังและเคารพนับถือหมอสอนศาสนา ดังนั้นเมื่อถูกบีบบังคับจากเจ้าหน้าที่ปกครองรวมทั้งเจ้าของที่ดินหนักเข้า ชาวไตหย่าที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์จึงอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตามการชักนำของหมอสอนศาสนา และคนไทยที่เข้าไปช่วยหมอสอนศาสนาในหยวนเกียง

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ชาวโตหยาที่เป็นคริสเตียนส่วนใหญ่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ก็มีแต่ชาวโตหยาอีกหลายกลุ่มอพยพออกจากเมืองโรมชาหรือเมืองหยา และเมืองสินพิง พวกนี้ได้ไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่หยวนเกียง โดยมีหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ 3 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านหัวผา หมู่บ้านของ เปา และหมู่บ้านใหม่

PAYAP UNIVERSITY

ทางเข้าหมู่บ้านนี้บ่อขาว ถิ่นที่อยู่ของชาวไตหย่า

ส่วนหนึ่งของชาวไตหย่าที่หมู่บ้านนี้บ่อขาว ถ่ายหน้าคริสตจักรนทีธรรม